

Collegevoorstel

Voor burgemeester en wethouders

Datum vergadering:

Nummer 2023-007132

Nota openbaar: niet openbaar

Aard voorstel: besluitvormend

Portefeuillehouder: J. Eijbersen

Afgestemd met: 5.1.2e 5.1.2e -
5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e
5.1.2e 5.1.2e

Auteur: 5.1.2e 5.1.2e

Behandeling in de raad: nee

B & W advies: Collegevoorstel: Toetsingskader locatie asielopvang

Advies:

1. Instemmen met het toetsingskader locatie asielopvang en om dit kader als voorstel van het college aan te bieden voor behandeling en besluitvorming in de raad.
2. Instemmen met de beoogde procesgang voor het toepassen van het toetsingskader na vaststelling door de raad en voor het vervoltraject om tot een locatiekeuze te komen.

Besluit B & W:

:

Korte samenvatting

Landelijk wordt een beroep gedaan op alle regio's om bij te dragen aan de opvang van asielzoekers.

De burgemeesters van de 14 Twentse gemeenten hebben - vanuit hun verantwoordelijkheid voor de asielopvang - het commitment uitgesproken om de opgave waar Twente voor staat gezamenlijk in te vullen.

Van alle gemeenten wordt gevraagd om opvangplekken voor asielzoekers te realiseren. Op basis van landelijke cijfers is per regio en per gemeente een raming gemaakt van de lokale opgave. Voor de gemeente Hellendoorn is deze voorlopig geraamd op 123 plekken, waarbij de verwachting is dat dit aantal nog toe zal nemen.

Het college heeft op 21 februari besloten om in overleg te treden met het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) over mogelijkheden om op het grondgebied van de gemeente Hellendoorn een opvang voor asielzoekers te realiseren.

Uit afstemming met het COA is het volgende gebleken. Het COA stelt in beginsel een ondergrens van 150 plekken om goede faciliteiten te kunnen realiseren en om een locatie effectief te kunnen exploiteren. Omdat niet altijd sprake is van een volledige bezetting, wordt een capaciteit van 150-200 plekken als basis gehanteerd voor een kleine zelfstandig functionerende locatie.

Naast dit gegeven ziet het college nog een aanleiding om te kiezen voor een schaal van 150-200 plaatsen. Het Rijk heeft de verwachting uitgesproken dat de asielopgave nog zal toenemen. Om te waarborgen dat de locatie ook voldoet als de opgave verhoogd wordt, is een omvang van ten minste 150 plekken nodig.

In de raadsbijeenkomst van 24 januari jl. is kenbaar gemaakt dat het college een kaderstellend besluit wil vragen van de raad. Het college neemt de verantwoordelijkheid om een voornemen uit te spreken over welke vorm van opvang het meest passend wordt geacht. Vervolgens wordt een voorstel gedaan aan de raad, niet voor een concrete opvanglocatie, maar voor criteria waaraan een locatie zou moeten voldoen. De raad neemt dan een (kaderstellend) besluit door een toetsingskader vast te stellen. Vervolgens is het college aan zet om zich te oriënteren op potentiële locaties en een keuze te maken. Voordat dit besluit door het college genomen wordt, vindt afstemming plaats met omwonenden.

Bij het formuleren van criteria voor het toetsingskader heeft het college drie centrale uitgangspunten gehanteerd:

1. Regie nemen en houden op het proces en de locatie

Het college kiest er voor om zelf de regie te nemen en niet te wachten op dwang door een Spreidingswet die er wel of niet komt. De opgave is leidend en het regionaal uitgesproken commitment vormt de basis.

Ook bij de keuze voor een locatie speelt regie een belangrijke rol. Het college acht van belang om regie te houden op wat er met deze locatie (in de toekomst) gebeurt.

2. Passend bij de schaal van de gemeente Hellendoorn

Niet te groot, niet te klein. Inpasbaar. Naar draagkracht en in verhouding tot de omvang van de gemeente.

3. Geen verantwoordelijkheid voor de uitvoering

Een opvanglocatie structureel in eigen beheer nemen past niet bij de uitvoerende verantwoordelijkheid van een kleine gemeente en brengt inhoudelijke en financiële risico's met zich mee.

Het toetsingskader voor een opvanglocatie is uitgewerkt en ligt nu voor ter instemming. Als het college instemt met de inhoud van dit kader kan dit worden aangeboden aan de raad als voorstel van het college. Voornemen is om de raad zich uit te laten spreken over dit toetsingskader tijdens een debatronde en om de raad in een daaropvolgende raadsvergadering een kaderstellend besluit te laten nemen.

In dit collegevoorstel wordt een toelichting gegeven op het toetsingskader en wordt ook de beoogde procesgang geschetst. Die procesgang heeft betrekking op twee zaken: a. het toetsingskader en de toepassing hiervan en b. het vervolgtraject om tot een locatiekeuze te komen.

Aanleiding

Tijdens de Themabijeenkomst 'Nieuwkomers' van 24 januari jl. is de raad geïnformeerd over landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen op het terrein van vluchtelingen, statushouders, arbeidsmigranten en asielzoekers. Tijdens deze raadsbijeenkomst is door de burgemeester aangekondigd dat er begin 2023 stappen volgen waarbij de raad in positie wordt gebracht om zich over de lokale asielopgave uit te spreken.

Dit vormt de aanleiding voor de stap die zich nu aandient: het voorleggen van een toetsingskader. Dit toetsingskader biedt de mogelijkheid om randvoorwaarden te stellen waaraan een locatie voor asielopvang in de gemeente Hellendoorn moet voldoen. Het college bepaalt nu eerst of zij dit toetsingskader als voorstel aan de raad voor wil leggen en vraagt vervolgens aan de raad om een kaderstellend besluit te nemen. Het college kiest voor deze route op grond van artikel 169, lid 4 van de Gemeentewet. In dit artikel is geregeld dat - bij ingrijpende besluiten - het college pas definitief een besluit neemt, nadat de raad zich over het onderwerp uit heeft kunnen spreken.

Relevante eerdere besluiten

Collegebesluit d.d. 20-12-2022 om in te stemmen met het 'Procesplan opvang vluchtelingen Twente'. Met dit besluit heeft het college kenbaar gemaakt samen met de andere Twentse gemeenten verantwoordelijkheid te willen nemen voor de regionale asielopgave. Hiermee is de basis gelegd voor een lokaal vervolg: de oriëntatie op opvangmogelijkheden voor de gemeente Hellendoorn.

Collegebesluit d.d. 21-2-2023 om in overleg te treden met het COA over mogelijkheden voor realisatie van asielopvang.

Doelstelling

Realisatie van de opgave m.b.t. het opvangen en huisvesten van asielzoekers.

Oplossing

Keuze voor een toekomstbestendige vorm van asielopvang die mogelijk maakt om te voldoen aan de opgave conform de aangekondigde Spreidingswet. Waarbij de vorm van asielopvang past bij de schaal van de gemeente Hellendoorn en aan randvoorwaarden wordt voldaan om regie te borgen.

Effect

Door criteria te formuleren en deze vast te leggen in een toetsingskader wordt expliciet gemaakt waar een opvanglocatie aan moet voldoen om passend te zijn voor de Hellendoornse context. Het effect dat beoogd wordt met dit voorstel is om de raad in positie te brengen om een kaderstellend besluit te nemen.

Global goals

Een goede opvang en huisvesting van nieuwkomers draagt bij aan het bevorderen van welzijn en het verminderen van ongelijkheid, Global Goals 3 en 10.

Inhoudelijke toelichting op het toetsingskader

Het toetsingskader omvat criteria waar een locatie voor asielopvang aan moet voldoen. Die criteria zijn zeer divers van aard: van kwaliteit tot veiligheid en van omgeving tot financiën. Het toetsingskader is niet bedoeld als een Programma van Eisen voor realisatie in de uitvoering, maar als een richtinggevend kader waar de raad zich over uit kan spreken. Dit betekent dat niet in detail maar op hoofdlijnen gedefinieerd is welke criteria van belang zijn bij de keuze voor een locatie. Het is geen wiskundig model met alleen maar harde criteria, maar een context die de koers bepaalt bij het maken van keuzes. Dit betekent ook dat de criteria niet zijn gewogen of gerangschikt. Naast het feit dat dit de suggestie wekt van schijnzekerheid is vooral beoogd om in college en raad de ruimte te laten om te benoemen wat belangrijk is.

COA is gevraagd om mee te lezen met de criteria in dit toetsingskader. Zij zijn positief over het kader wat er nu ligt. Ook blijkt het kader goed te matchen met het Programma van Eisen dat het COA voor nieuwe locaties hanteert.

Procesgang

Op basis van het toetsingskader wordt ambtelijk beoordeeld welke locaties aan de voorwaarden voldoen en daarmee kansrijk zijn. Dit resulteert in een voordracht van kansrijke locaties aan het college door de verantwoordelijke portefeuillehouder, in dit geval de burgemeester. Het college neemt vervolgens een voorlopig besluit over de keuze voor één locatie. Dit besluit is voorlopig omdat daarna twee cruciale stappen volgen: communicatie met omwonenden en afstemming met derden die zeggenschap hebben over de locatie (bijvoorbeeld een eigenaar waarvan gekocht moet worden). Indien sprake is van een locatie waar een bestemmingswijziging voor nodig is, volgt nog het daarvoor geldende raadstraject. Het college neemt uiteindelijk het definitieve besluit over aanwijzing van de locatie, zo mogelijk voor het zomerreces.

Planning

De planning ziet er - onder voorbehoud - als volgt uit:

- 28 mrt: toetsingskader locatie asielopvang in college
- April: ambtelijk voorwerk, overleg met COA en communicatie naar inwoners
- 17 apr: voorstel in Presidium m.b.t. debatronde en raadsbehandeling
- 09 mei: toetsingskader locatie asielopvang in debatronde raad
- 16 mei: vaststellen toetsingskader in de raad
- Juni: locatie-verkenning in college, informeren raad, communicatie met omwonenden en besluit college

Financiële consequenties

De kosten voor het realiseren van opvangplekken worden gedekt door het Rijk. Waarbij het zowel gaat om personele inzet als de kosten voor exploitatie van de te realiseren voorzieningen. Een nadere uitwerking is pas mogelijk zodra er zicht is op een concrete optie voor lokale asielopvang.

Personele consequenties

De verwachting bestaat dat het realiseren van asielopvang een aanzienlijke personele inzet zal vragen. Denk bijvoorbeeld aan de inzet voor projectleiding en communicatieadvies. Die inzet is in deze fase niet vooraf te ramen. Wel voorziet het Rijk in financiële dekking. De keuze voor asielopvang die door het COA gerealiseerd en beheerd wordt, heeft als voordeel dat het merendeel van de personele inzet door het COA geleverd wordt.

Juridische consequenties

Vooralsnog geen. Het wettelijk kader van de Spreidingswet is in voorbereiding. Raad van State heeft advies uitgebracht. Naar verwachting wordt de wet op onderdelen aangepast, zonder dat de strekking van het wetsvoorstel wijzigt. Volgende verwachte stap is agendering in de Ministerraad eind maart.

Daarnaast kan lokaal sprake zijn van juridische consequenties. Afhankelijk van de vervolgstappen die gezet gaan worden, zal telkens bepaald worden wat die mogelijke consequenties zijn. Dat kan zijn op het gebied van vergunningen, bestemmingen of anderszins.

Informatisering

Vooralsnog geen gevolgen voor informatisering.

Burger- en overheidsparticipatie

Verwachtingsmanagement is belangrijk bij participatie. Vooraf moet duidelijk zijn waarover inwoners kunnen meepraten, waar zij invloed op hebben en waar niet. Als deze kaders niet duidelijk zijn, werkt participatie averechts.

Het betrekken van inwoners is onderdeel van het te doorlopen proces. Initiatieven vanuit inwoners kunnen bijdragen aan de wijze waarop invulling wordt gegeven aan opvang. Een voorbeeld hiervan is de betrokkenheid van vrijwilligers bij activiteiten voor asielzoekers. Op welke wijze invulling kan worden gegeven aan de mogelijkheid om ook vanuit inwoners te participeren in dit proces, wordt nader verkend zodra er zicht komt op een concrete optie voor lokale asielopvang.

Communicatie

De opvang van asielzoekers is een onderwerp waar niet iedereen hetzelfde over denkt. Verschillen in zowel politiek als maatschappelijk draagvlak zijn een gegeven. Dat gegeven erkennen, is noodzakelijk om verbinding te blijven houden. Er ligt een verantwoordelijkheid om de gemeenteraad en inwoners zorgvuldig te informeren en zo mee te nemen in het proces dat doorlopen wordt om de lokale asielopgave te realiseren. Te vroeg

communiceren kan ongepast zijn omdat onnodig discussie ontstaat over opties die vervolgens helemaal niet aan de orde blijken. Bijvoorbeeld omdat ze juridisch of technisch niet kunnen. Te laat communiceren is per definitie ongepast. Het belang van een uitgebalanceerde communicatielijn is evident. Hiervoor is materiaal en deskundigheid beschikbaar, onder andere vanuit het COA, in de vorm van een draaiboek en communicatieplan voor gemeenten.

In deze fase is van belang om de gemeenteraad in positie te brengen en doorlopend te informeren. Let wel: hier wordt gesproken over communicatie en dus over het informeren van de raad. De raad heeft uiteraard ook de rol om een kaderstellend besluit te nemen.

In een volgende fase is worden ook inwoners geïnformeerd. Eerst in algemene zin: alle inwoners over het voornemen van het college (verwachting: april). Later meer specifiek: omwonenden van een mogelijke locatie (verwachting: juni).

Om het communicatieproces zorgvuldig en tijdig te realiseren, is het nodig om externe communicatiecapaciteit in te schakelen voor advisering en uitvoering. Er is inmiddels contact gelegd met een partij die hier ruime ervaring mee heeft, ook in samenwerking met het COA. De communicatielijn wordt uitgewerkt in een apart communicatieplan. Zodra het college zich heeft uitgesproken over het toetsingskader vindt deze nadere uitwerking plaats.

Overige consequenties

Nader te bepalen in de fase van planvorming.

Legenda toegepaste uitzonderingsgrondslagen

In dit document zijn gegevens geanonimiseerd op grond van:

Wet	Artikel	Beschrijving	Pagina('s)
Wet open overheid	Art. 5.1 lid 2 sub e	De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer	1